

Cornel Ungureanu

Julia Kakucs și emigranții:

« Așa cum sunt, așa cum au fost »

AM SCRIS câteva cărți despre scriitorii „exilului”, în ultimul an am lansat alte cărți, absolut remarcabile, despre timișorenii care sunt „plecați în lume”. Bata Marianov a devenit personajul unui lung interviu-confesiune realizat de regretata Mihaela Cristea, Eugen Gondi, Valeriu Sepi, Victor Cârcu, Cătălin Dorian Florescu, Nicolae Covaci, Doru Covrig, Răzvan Georgescu, Ingeborg Meyer, Coriolan Babeți, Anda Andrei au devenit personaje exponențiale în **Povestea zilelor noastre** de Adriana Cârcu. Sunt cărți despre oameni de seamă care acolo, în „lumea liberă” au învins: au realizat opere fundamentale pentru înțelegerea lor și a zilelor noastre, a succesului și a performanței. A Timișorii și a României, cea dinainte de 1989. Și cea de după acest an de hotar.

Cartea de față schimbă ușor regula jocului. Autoarea pune întrebări, trăiește împreună cu personajele ei, este împreună cu ele. Scrie nu istoria unui exil, ci a unei emigrații. „Personajele” cărții fac parte din Familia ei. Le ascultă și se bucură că ei vorbesc, că ei trăiesc împreună cu ea o experiență fundamentală: experiența vieții lor. Ea pune întrebări, scrie și așteaptă scrisori. Are harul epistolar cu asupra de măsură. Se confesează, se desfășoară liric în concluzii, în mărturisiri personale, în poezii, în pagini despre felul în care „a plecat”. Se amănunțesc, în multe scrisori, detaliile: cum s-au despărțit de aceste locuri. De casa, de curtea, de oamenii din preajmă. De lucrurile dragi – fixate de amintire. Cum a fost ultima zi „de acolo”. A fost plecarea dramatică sau s-a înscris între obișnuințele vieții? Sunt cei care au plecat legați de „regula jocului”, a trecerii prin această lume, sau au rămas marcați de acest moment? A fost o eroare? Au fost constrânși să plece? Cum a funcționat constrângerea, teroarea, stilul dictatorial? Cartea este o

sociografie importantă pentru sociologi, politologi, istorici, pentru toți cei care vor să studieze eșecul utopiei comuniste.

Cartea este rezultatul unor „dialoguri” întinse pe ani întregi. Autoarea îi caută, îi descoperă pe eroii emigrației, le pune întrebările necesare. Sau îi lasă să și le pună ei. Are farmecul necesar pentru un dialog folositor. Își trăiește cu intensitate, feminitatea: bucuria dialogului, a conversației. Confesiunile celorlalți sunt acordate unui om care merită încredere. Așa că cititorul are parte și de istoriile „secrete” ale emigrației, ale exilului, ale celor care au plecat din România. Sunt nuclee epice care demonstrează câte istorii personale dramatice ar putea deveni romane. Julia Kakucs e bucuroasă că-i scriu în germană sau maghiară, ea traduce. De altfel există în carte numeroase pagini în care se explică, își transcrie interviuri în care explică tot ce ar trebui explicat. Cum s-a născut ideea cărții, o întreabă un ziarist. „O viață întreagă mi-am luat rămas bun... Începând încă din fragedă copilărie îmi amintesc de scurtele rupturi de frază făcute de părinții mei în fața locuințelor, a caselor prin fața cărora treceam: „Aici a locuit familia Winkler... aici a locuit familia Dobos... Vera Lux cu fiul ei... familia Szenes... Hanno... Duckhorn... familia...” Cu timpul îmi repetam singură aceste șiruri de foneme, care încă se asociau pe acea vreme cu fizionomiile care le aparțineau. În timpul plimbărilor, într-un ritm mai lent: Wieder... Roth... Friedmann... doar pe coridorul bunicii mele...Lux... Duckhorn... Hanno... pe strada mea... Winkler... Dobos... Szenes... Waldner... Schlesinger... câteva străzi mai încolo... Mergând cu bicicleta se accelera ritmul: Wieder, Roth, Friedmann, Lux, Dobos, Waldner... Era bătaia inimilor noastre... era așteptarea scrisorilor... a unui semn de viață... Cine ar mai putea acum înșira toate aceste nume impregnate în amintire, a căror rezonanță înlocuise membri de familie, prieteni, vecini... Apoi a sosit „marea mea despărțire”... Sosise rândul meu să împachetez, să privesc cum mi se sigilează ușile... cum se pune un lacăt pe drumul meu de întoarcere...”

Cartea e un efort recuperatoriu care angajează ființa adâncă a profesoarei Julia Kakucs – care eliberează sau înviorează partitura lirică a naratoarei, a analistei. O anexă adaugă documente memorabile – pagini scrise de mână care pot fi supuse unei expertize grafologice. Sau pot sugera, pur și simplu, un șir de întâlniri autentice, adevărate, vii, prin scris. Mașina de scris alienează, scrisul de mână,

cu creionul, cu pixul, cu stiloul angajează ființa-cea-adevărată, cea în carne-și-oase.

Julia își așează în această carte prietenii, rudele, cunoștințele care pot povesti cum au plecat, de ce au plecat, cum au ajuns acolo. Fiecare are varianta lui – experiența lui. Cineva îi scrie autoarei: „Ne resocializăm. Oamenii nu se mai deosebesc prin faptul că sunt rom., magh., germ. și de alte... ci prin faptul că au sau nu au căței sau javre, fumează sau nu fumează, umblă pe jos, cu bicicleta sau mașina și toți se înjură în mod reciproc; mai sunt oameni foarte bogați și foarte nevoiași, trezi și turmentați. Am învățat multe, ne-am adaptat vocabularul, ne-am împeștificat, cum s-ar zice. ”

Există ocoluri culturale demne de toată atenția, informații necesare celui care studiază istoria Europei Centrale. Sunt trecuți în revistă românii care au obținut succese « în limba maghiară ». Sunt întregistrați cu grijă prietenii, cunoscuții. Dar există și ieșiri năzdrăvane, datorate superlativelor amicale. Poetul Jozsef Attila, scrie cineva, este total necunoscut românilor, deși marele poet maghiar ar fi român. Adevărul este că Jozsef Attila e cunoscut, s-a scris despre el, a fost tradus în românește de prietenii din România ai culturii maghiare. Sunt mulți și importanți.

Altfel, o carte despre cum-trecem-prin lume. Multe răspunsuri vin de la “prietenii care au fost”. Autoarea precizează că repondenții – unii – și-au sfârșit viața în Israel sau în Germania sau în Canada. Vieți de oameni, așa cum au fost. Au trecut și prin oglinzile acestei cărți, care ne ajută să păstrăm o clipă de reculegere, în memoria lor. Julia Kakucs scrie încă o Carte a Timișorii, încă o dată orașul ei...